

Kim korkar Matematik Olimpiyatları'ndan!

İhsan YÜCEL

Matematik Dünyası Dergisi Yayın Kurulu Üyesi

Matematik Olimpiyat Öğretmeni

Büyük matematikçilerin, hiçbir zahmet çekmeksizin, kendi başlarına yetişeceklerini ya da deyim yerinde ise, gökten zembille ineceklerini oturup beklemek akılsızlık olurdu. Önümüzdeki yirmi birinci yüzyılın matematikçilerini şimdiden hazırlamak lazımdır. Geleceğin matematikçileri şu andaki lise öğrencileri arasında bulunduklarından, onları zaman kaybetmeden ortaya çıkarmak ve gelecek bilimsel çalışmalara şimdiden yönlendirmek gerekmektedir. Dünyanın tüm gelişmiş ülkelerinde bu yapılmaktadır ve biz de yapmak zorundayız. Genç yetenekleri zamanında ortaya çıkarmanın en mükemmel yollarından biri matematik olimpiyatlarıdır. Bir bilim yarışması olan matematik olimpiyatlarının spor yarışmalarından önemli bir farkı şudur ki, bu olimpiyatların amacı sadece rekortmenleri ortaya çıkarmak değil, gencecik dâhileri gelecek bilimsel çalışmalara yönlendirmek ve hazırlamaktır. Bilindiği gibi, bilimsel çalışma yapacak kişilerde ardışık mantıklı fikir yürütme yeteneği, içgüdü, sezgi ve anlaşılması zor durumlarla baş edebilme ustalığı gerekmektedir. Bu yeteneklerin gelişmesi ve yetişkin hale gelebilmesi için olimpiyatlar eşi az bulunur okullardır.

Hiç izci kampına gittiniz mi? Ya da bir spor takımıyla birlikte başka bir kente gidip karşılaşmalara katıldınız mı? Bu tip etkinliklere katılsaydınız, bir amaç etrafında olan birlikteliğin verdiği coşkuyu, mutluluğu ve tadı hatırlardınız. Böylesine bir yaşantı belki de en güzel anılarınızdan birini oluşturur. Yaşamınız boyu unutmadığınız bu deneyim, büyük kararınızda ya da yaşam biçiminizde belirleyici olacaktır.

Ankara her yıl aralık ayında, gençleri yaşamları boyunca böylesine etkileyebilecek bir etkinliğin bir bölümüne sahne oluyor. Ancak amaç, spor ya da izcilikte olduğundan çok farklı... Evet, bu kez amaç, "bilim". Bilimin ışığı altında gençlerin toplanmasını sağlayan kurum ise TÜBİTAK. TÜBİTAK 1966'dan beri farklı biçimlerde ya da farklı adlar altında olsa da ortaöğretim gençliğini bilimin etrafında topluyor. TÜBİTAK'ın bunu yapmaktaki temel amacı, ortaöğrenime devam etmekte olan öğrencileri fen bilimlerinde çalışmalar yapmak üzere yönlendirmek ve bu alanlarda özel eğitim olanakları sağlamak yolu ile gelişmelerine katkıda bulunmaktır. Biz bu yazımızda matematik olimpiyatlarından bahsetmeye çalışacağız.

Çağımızda hemen hemen tüm ülkelerde matematik eğitime ve dolayısıyla matematiğin gelişmesine çok önem veriliyor. "Matematik eğitiminde en çok neye özen gösterilmelidir?" sorusuna hiç düşünmeden "Temele-lise eğitime özen göstermek gerekir." yanıtını veriyoruz. Bununla neyi kastediyoruz?

Bununla şunu vurgulamak istiyoruz ki, geleceğin büyük matematikçileri şimdiki lise öğrencileri arasındadır ve bu "küçük dahileri" bir an önce keşfederek ortaya çıkarmak ve eşsiz yeteneklerinin düzgün ve doğru yönlendirilmesini sağlamak gerekmektedir. Söz konusu yeteneklerin "keşfedilmesinde" ve yönlendirilmesinde en etkin araçlardan biri Matematik Olimpiyatları'dır. Dünyanın bir çok ülkesindeki genç ve ünlü matematikçilerin büyük kısmı bu ülkelerin (belki de dünyanın) eski matematik olimpiyatları şampiyonudur.

Ülkemizde de son yıllarda önemli ölçüde ilgi görmeye başlayan Matematik Olimpiyatları için yetenekli genç matematikçilerin çalıştırılmaları ve hazırlanmaları gerekmektedir. Bu hazırlık, sıradan bir iş değildir. Bunun için iyi öğretmenlerin yanı sıra iyi kitaplara da gereksinim vardır.

Bir olimpiyat mevsimi daha geçti...

Balkan Matematik Olimpiyatı: 26.

Balkan Matematik Olimpiyatları 28 Nisan-3 Mayıs 2009 tarihleri arasında Sırbistan'ın Kragujevac kentinde düzenlendi. Yarışmada lider olarak Şahin Emrah katıldı. Lider yardımcısı olarak Mehmet Hamidoğlu'nun katılması bekleniyordu ama

Mehmet hoca Sırbistan'a gidemedi. Yarışmada Fehmi Emre Kadan ve Süreyya Emre Kurt altın madalya, diğer öğrencilerimiz ise gümüş madalya alarak 20 takım arasında Sırbistan'dan sonra 2. oldular.

Genç Balkan Matematik Olimpiyatı: Bosna Hersek'in Sa-

rajevo kentinde 25-30 Haziran 2009 tarihleri arasında düzenlenen 13. Genç Balkan Matematik Olimpiyatı'nda ülkemiz büyük bir başarıya imza attı. 1997 yılından itibaren yapılmakta olan Genç Balkan Matematik Olimpiyatı'na on beş buçuk yaş altındaki öğrenciler katılabilmektedir. Yarışmadaki her bir soru 10 puan olup toplamda soruların hepsini yapan 40 puan almaktadır. Bu sene yarışmaya katılan ülkeler arasında 40 tam puanı alan 7 kişiden 3'ünü Türkiye ekibi almıştır.

Mehmet Efe Akengin, 40 puan, altın- Yunus Emre Demirci, 40 puan, altın- Ufuk Kanat, 40 puan, altın- Ömer Burak Onar, 34 puan, gümüş- Berfin Şimşek, 31 puan, gümüş- Ahmet Furkan Özkalay, 18 puan, bronz...

Bu sene yarışmaya ekibimizin başında lider olarak Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Okan Tekman ve lider yardımcısı olarak da Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinden Şahin Emrah katıldılar. Ayrıca geçen sene olduğu gibi bu senede Şahin Emrah hocamızın sorusu yarışmanın ikinci sorusu olarak sorulmuştur.

Yarışmada ilk 4 yeri paylaşan takımların puanları aşağıdaki gibidir:

1. Romanya-208
2. Bulgaristan-207
3. Türkiye-203

ti. Bu seneki yarışmada Türkiye takımı en çok altın madalya alan öğrenci sıralamasında 1. olmuştur. Ülkemiz adına bizlere bu gururu yaşatan öğrencilerimizi, öğretmenlerini tebrik ederiz.

Uluslararası Matematik Olimpiyatı: 10-22 Temmuz 2009 tarihleri arasında 104 ülkenin katılımıyla Almanya'nın Bremen şehrinde düzenlenen olimpiyatlarda ekibimiz takım halinde büyük bir başarıya daha imza attı. Ödüller şu şekilde dağıtılmıştır: 49 kişiye altın madalya (skor ≥ 32 puan), 98 kişiye gümüş madalya (skor ≥ 24 puan), 135 kişiye bronz madalya (skor ≥ 14 puan). 96 kişiye onur ödülünün verildiği yarışmada bu sene Türkiye'yi temsil eden ekibimizin aldığı dereceler şu şekilde oluştu: Umut Varolğüneş, 35 puan, bireysel sırası 14, altın madalya- Süreyya Emre Kurt 34 puan, bireysel sırası 27, altın madalya- Fehmi Emre Kadan 29 puan, bireysel sırası 62, gümüş madalya- Melih Üçer 28 puan, bireysel sırası: 83, gümüş madalya- Vefa Göksel 26 puan, bireysel sırası 110, gümüş madalya- Ufuk Kanat 25 puan, bireysel sırası 117, gümüş madalya.

Yarışmanın en yüksek skoru olan 42 tam puanı iki kişi almıştır. Bunlardan Japonya takımından tam puan yapan kişi Makoto Soejima, geçmiş IMO'larda (International Mathematical Olympiad) 2005'te bronz, 2007'de altın, 2008'de altın almış. Çin Halk Cumhuriyeti'nden tam puan yapan kişi Dongyi Wei de geçmiş IMO'larda 2008 yılında 42 tam puanla yine dünya sıralamasında 1. olmuştur.

Ülke sıralamasında ise ilk 10 ülke ve puanları şu şekilde oluştu: 1. Çin Halk Cumhuriyeti (221), 2. Japonya (212), 3. Rusya (203), 4. Kore Cumhuriyeti (188), 5. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (183), 6. ABD (182), 7. Tayland (181), 8. Türkiye (177), 9. Almanya (171), 10. Belarus (167).

Madalya sıralamasında takımımız ABD ile birlikte 104 ülke arasında 7. olmuştur. Puan sıralamasında takımımız 104 ülke arasında 8. olmuştur. Yine puan sıralamasında, takımımız Avrupa ülkeleri arasında Rusya'dan sonra 2. olmuştur. Takımımız 177 puanla, ülkemizin şimdiye kadarki 26 IMO katılımı arasında en yüksek toplam puanı elde etmiştir. Öte yandan, takımımız 6 puanla 5.liği kaçırmıştır. (Bkz. <http://imo-official.org>)

Bu sene yarışmaya ekibimizin başında lider olarak Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Okan Tekman ve lider yardımcısı olarak Azer Kerimov katıldılar.

Bu başarıda emeği geçen, matematik olimpiyat kamplarında ders veren değerli bilim adamlarımıza, yetişerek bize katılan eski olimpiyat öğrencilerimize, bu başarıyı elde eden öğ-

rencilerimizin kendilerine, bu öğrencileri okullarında yetiştiren değerli öğretmenlerimize, bir de emeği ve çalışmaları organize ederek maddi destek sağlayan TÜBİTAK'a teşekkür ederiz.

Sonsöz

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi geleceğin matematikçileri şu anki lise öğrencileri arasındadır. Ve biz eğitimcilere bu konuda büyük görevler düşmektedir. Bu olimpiyatlar gün geçtikçe daha da önem kazanarak farklı okulların da ilgilenmesine neden olmaktadır. Ve özellikle uluslararası yarışmalarda başarı sağlanabilmesi demek toplumcu matematik anlayışına kaymakla mümkün gözükmemektedir. Amaç sadece altın madalya almaksa bu o kadar da zor bir durum değildir. Türkiye'de küçük yaştan seçilerek 6 yetenekli öğrencinin birkaç yıl boyunca yalnız bu çalışmalara çalışması sağlanabilir ve böylece Türkiye bu olimpiyatlarda üst sıralara yükselebilir ama böyle bir şey çok da anlamlı olmaz. Bunun yerine daha çok öğrenciye ulaşarak, daha çok gencin bilimle içli dışlı olmasını sağlamak ve onları geleceğin bilim insanları olmaya özendirmek çok daha güzel olur. Zaten böyle bir amaç da bilim olimpiyatlarının ana felsefesini oluşturuyor ve bu yarışmaların spor olimpiyatlarından ayrıldığı en önemli nokta olarak ortaya çıkıyor. Sporda ulaşılabilecek en son ve en güzel nokta bir olimpiyat şampiyonluğuken, bir öğrenci için bilim olimpiyatlarında alınacak başarı iyi bir bilimci olma yolunun, ilerde güzel duygularla anılacak bir başlangıcı olmaktan daha güzel bir önem taşımaz. Üstelik bu yarışmaların kıyısından bile geçmeyip de dünyanın önde gelen bilim insanları arasında girenlerin sayısı çok da fazladır. Özellikle görsel basında Akdeniz Olimpiyatları (spor) kadar matematik olimpiyatlarına da önem verilse bu iş daha da anlam kazanır. Başarı kolay kazanılmıyor ve tabii ki belli bir sistematik içermektedir. Bu tip başarılar, başarıyı kendine odak noktası kabul eden öğrencilerle olduğu kadar verilen eğitim basamağı ve eğitmenle de ilgilidir. Ümit ediyorum ki bu genç kardeşlerimiz ilerde M.İ.T., Stanford, Cambridge vb. gibi dünyanın en prestijli üniversitelerinde akademik kariyerini tamamlayarak, ekonomik teoriler geliştirerek globalleşen dünyada en verimli organizasyonun yakalanmasına ve insanların refah içinde yaşamalarına katkıda bulunmak, insanlığı tehlikeye atacak hastalıklar için sabaha kadar laboratuvarında sabahlayan, "Türkiye'nin Microsoft" yazılımını yapan, nano âlemde ve genetikte adını dünyaya kazıyan bir ülkenin genç beyinleri/bilim insanları olmalarıdır.

Kaynakça:

1) <http://www.egitimplatformu.net/yazarlar/zafersimsek/matematikolimpiyatcalis-malari.html/>

Erişim: 01.07.2009

2) Karakaş, Prof.Dr.Halil.İ., Aliyev, Doç.Dr.İlham, "Analiz ve Cebirde İlginç Olimpiyat Problemleri ve Çözümleri", Tübitak Yayınları, 1997.

3) <http://sahinemrah.blogcu.com/26-balkan-matematik-olimpiyatlar-i-43152821.html>

Erişim 05.07.2009

4) <http://ilkogretimolimpiyat.blogspot.com/>